

เดือนภัยศัตรูพืช ประจำวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗

เพลี้ยกระโดดหลังขาว

(whitebacked plant hopper , WBPH)

เพลี้ยกระโดดหลังขาว *Sogatella furcifera* (Horvath) เป็น แมลงจำพวกปากดูด ตัวเต็มวัยคล้ายกับเพลี้ยกระโดดหลังขาว แต่ปีกมีจุดดำที่กลางและปลายปีก และมีแถบสีขาวตรงส่วนนอกระหว่างฐานปีกทั้งสอง ตัวเต็มวัย มีหลังขาวถึงสีดำ ลำตัวสีเหลือง มีแถบสีขาวเห็นชัดอยู่ตรงส่วนนอกระหว่างฐานปีกทั้งสอง มีทั้งชนิดปีกสั้นและปีกยาว เพศผู้พบเฉพาะชนิดปีกยาวลำตัวยาวประมาณ ๒.๕ มิลลิเมตร เพศเมียยาวประมาณ ๓ มิลลิเมตร วางไข่ในใบและกาบใบข้าวโดยจะวางไข่อยู่เหนือกว่าระดับที่เพลี้ยกระโดดสี น้ำตาลวางไข่ เพศเมียสามารถวางไข่ได้ ๓๐๐-๕๐๐ ฟองในชั่วชีวิตประมาณ ๒ สัปดาห์ ไข่มีลักษณะและขนาดเหมือนกับไข่ของเพลี้ยกระโดดหลังขาว แต่มีเปลือกหุ้มไข่ยาวกว่า ตัวอ่อนมีจุดดำและขาที่ส่วนท้องด้านบน ต่างจากเพลี้ยกระโดดหลังขาวที่ตัวอ่อนมีหลังขาวอ่อน ตัวอ่อนมี ๕ ระยะ ทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยอาศัยอยู่บริเวณกอข้าวเช่นเดียวกับเพลี้ยกระโดดสี น้ำตาล แต่ตัวเต็มวัยชอบอาศัยอยู่บริเวณกลางต้นข้าวเหนือระดับที่เพลี้ยกระโดดสี น้ำตาลอยู่

ลักษณะการทำลาย

เพลี้ยกระโดดหลังขาวตัวเต็มวัยเข้ามาในแปลงข้าวช่วง ๓๐ วันแรกหลังจากเป็นต้นกล้า โดยจะอาศัยอยู่บริเวณโคนต้นข้าว ใน ๑ ฤดูปลูกสามารถเจริญเติบโตขยายพันธุ์ได้น้อยกว่าเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และชอบดูดกินน้ำเลี้ยงบนข้าวต้นอ่อน และขยายพันธุ์เป็นพวกปีกยาว จากนั้นจะอพยพออกจากแปลงข้าวก่อนที่ข้าวจะออกดอก กับดักแสงไฟสามารถดักจับตัวเต็มวัยได้เป็นจำนวนมาก เพลี้ยกระโดดหลังขาวพบเป็นแมลงประจำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบนมากกว่าภาคกลาง ต้นอ่อนและตัวเต็มวัยของเพลี้ยกระโดดหลังขาวจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากโคนกอข้าว ต้นข้าวที่ถูกทำลายใบมีสีเหลืองส้ม ซึ่งต่างจากต้นข้าวที่ถูกเพลี้ยกระโดดหลังขาวทำลายจะแสดงอาการใบหลังขาวแห้ง เมื่อมีปริมาณแมลงมาก ต้นข้าวอาจจะถูกทำลายจนเหี่ยวและแห้งตายในที่สุด การระบาดค่อนข้างกระจายสม่ำเสมอเป็นพื้นที่กว้าง ซึ่งแตกต่างจากเพลี้ยกระโดดหลังขาวที่การระบาดทำลายข้าวจะเป็นหย่อมๆ พบระบาดตั้งแต่ระยะกล้าถึงระยะออกรวง ยังไม่มีรายงานว่าแมลงพาหะนำโรคไวรัสมาสู่ต้นข้าว

แนวทางการจัดการเพลี้ยกระโดดหลังขาว

การป้องกัน

๑. ปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี ๖๐ ชัยนาท ๑ สุพรรณบุรี ๑ กข๓๑ และชุมแพ ๖๐ โดยปลูกสลับกันอย่างน้อย ๒ พันธุ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เพลี้ยกระโดดหลังขาวปรับตัวทำลายข้าวพันธุ์ต้านทานได้เร็ว หรือถ้าปลูกข้าวพันธุ์เดียว ไม่ควรปลูกติดต่อกันเกิน ๔ ฤดูปลูก
๒. ควรใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม ประมาณ ๑๕ - ๒๐ กก.ต่อไร่สำหรับนาหว่าน , ๕ - ๗ กก.ต่อไร่สำหรับปักดำด้วยมือ , ๕ - ๘ กก.ต่อไร่สำหรับโยนกล้า , ๘ - ๑๐ กก.ต่อไร่สำหรับรถปักดำ
๓. ใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมกับสภาพดินและใช้ในอัตราที่เหมาะสม
๔. ไม่ควรขังน้ำไว้ตลอดเวลา ควรมีการระบายน้ำออกจากแปลงนาพอให้ดินเปียก

การกำจัด

๑. เมื่อพบการระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในระยะต่าง ๆ ดังนี้
 - **ระยะตัวเต็มวัย** เพื่อตัดวงจรชีวิตของเพลี้ยกระโดดหลังขาวควรใช้วิธีการต่างๆ เช่น
 - รมรังค์ใช้กับดักแสงไฟล่อตัวเต็มวัยมาทำลาย
 - ใช้กับดักกาวเหนียวทากระดาดหรือใบตองนำไปแขวนบริเวณใกล้ๆ หลอดไฟ
 - โฉบด้วยสวิง
 - พ่นด้วยสารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราบีบิวเวอร์เรีย

- **ระยะตัวอ่อน** มีวิธีการปฏิบัติ ดังนี้
 - ใช้เชื้อราบิวเวอร์เรียพ่นในช่วงเย็นให้สัมผัสตัวเพลี้ยกระโดดหลังขาว
 - จุดที่ควบคุมระดับน้ำได้ให้ระบายน้ำออก - เข้า เพื่อปรับสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมต่อการเพิ่มประชากร
 - ใช้สารสะเดาพ่น
 - อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ เช่น ตัวงดิน ตัวงักนกระดก แมงมุม
 - พ่นด้วยสารป้องกันและกำจัดแมลง บูโพรเฟซิน (แอปพลอด ๑๐% ดับบลิวพี) ในข้าวอายุ ๑ - ๒ เดือน อัตรา ๒๕ มิลลิกรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร เพื่อยับยั้งการลอกคราบ
- ๒. ใช้สารเคมี เมื่อพบการระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาว (มากกว่า ๑ ตัว ต่อ ข้าว ๑ ต้น) ควบคุมด้วยสารเคมีชนิดใดชนิดหนึ่งตามอายุข้าว ดังนี้
- **ข้าวระยะกล้าถึงแตกกอ** (อายุ ๓๐-๔๕ วัน)
 ๑. บูโพรเฟซิน ๒๕% ดับบลิวพี อัตรา ๑๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
 ๒. บูโพรเฟซิน ๑๐% ดับบลิวพี อัตรา ๒๕ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
 ๓. บูโพรเฟซิน ๕% ดับบลิวพี + ไอโซโพรคาร์บ ๒๐% ดับบลิวพี อัตรา ๕๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
- **ข้าวระยะแตกกอเต็มที่**
 ๑. อีโทเฟนพรีออกซ์ ๑๐% อีซี ๒๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
 ๒. อีโทเฟนพรีออกซ์ ๕% อีซี ๔๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
 ๓. ไอโซโพรคาร์บ ๕๐% ดับบลิวพี อัตรา ๖๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
- **ข้าวระยะตั้งท้องถึงออกรวง**
 ๑. ไดโนทีฟูแรน ๑๐% ดับบลิวพี อัตรา ๑๕ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
 ๒. ไทอะมิโทแซม ๒๕% ดับบลิวพี อัตรา ๒ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร
 ๓. คาร์โบซัลแฟน ๒๐% อีซี ๑๑๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร

ทั้งนี้ในการตัดสินใจใช้สารเคมีควบคุมเพลี้ยกระโดดหลังขาว ควรสำรวจในแปลงว่าพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวในวัยใด หากพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวในวัยที่ ๑ - ๒ ควรใช้สารเคมีที่มีฤทธิ์ยับยั้งการลอกคราบของเพลี้ยกระโดดหลังขาว เช่น บูโพรเฟซิน หรือสารสะเดา หากพบตัวเต็มวัยควรเป็นสารเคมีชนิดมีผลต่อระบบประสาท เช่น บูโพรเฟซิน+อีโทเฟนพรีออกซ์ , ไดโนทีฟูแรน ถ้าหากเคยใช้สารเคมีดังกล่าวข้างต้นแล้วไม่ได้ผลหรือเคยมีการใช้อย่างต่อเนื่อง ให้เปลี่ยนมาใช้สารเคมีในกลุ่มPHENYLPYRAZOLES (FIPROLES) เช่น อีทิโพรล หรือ ไพมีโทรีซิน PYMETROZINE และไม่ควรใช้สารเคมีในกลุ่มเดียวกันอย่างต่อเนื่องเกิน ๓ ครั้ง ทั้งนี้เกษตรกรควรทราบข้อมูลการใช้สารเคมีของเกษตรกรแปลงข้างเคียงเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในกลุ่มเดียวกันอย่างต่อเนื่อง